

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi elöljárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Helyközi telefon 15. sz. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyit-tér so: a i K. Dljak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kléring 10,489. szám

Exercitus hungárikus.

Ez az önálló magyar hadsereget jelenti. Azt a hadsereget, ami ma nincs. Micsoda reményteljes felbuzdulás kísérte az 1902—1906. években a katonai követelésekért folytatott nemzeti küzdelmet. Micsoda diadaléretet szállta meg az egész nemzetet, mikor a koalíció 1906-ban kormányra jutott. Az optimisták azt hitték, hogy a nemzet minden vágya teljesedésbe fog menni. Mintha csak egy szép álom lett volna az egész, úgy eltűnt a kép. Megmaradt a sívár, a reális valóság és a ki a delegáció hadügyi vitáját figyelemmel kísérte, okvetlenül azt a meggyőződést merítette, hogy a nemzet ma távolabb áll katonai követeléseinek megvalósításától, mint valaha. A nemzetre újabb száz és százmillió katonai terhet raknak és ezzel szemben a gazdasági élet fejlesztésére mi sem történik, a katonai u. n. „nemzeti vívmányokról” pedig szó sem esik. A hadügyminiszter még a kilences bizottság programjáról, a honvédtüzérségről is okosabbnak tartotta nem nyilatkozni. És sehol, de sehol egy erélyesebb hang, a mi ezt követelné!

Azok a régi törvények, amelyek a nemzet katonai jogait biztosítják, mintha csak krétával lettek volna írva, úgy kitörttek, a gyakorlatban úgy elsikkasztották őket. A látszat az, mintha a nemzet feladta volna jogait.

Az „exercitus hungaricus”-ról úgy beszélnek, mint valami muzeumba való régiségről. Nem árt ezeket a jogainkat biztosító régi törvényeinket kissé feleleveníteni és a nemzet emlékeztetőbe vésni. Nem új dolgok talán ezek, de nem lehet elég sürűen hivatkozni rájuk, hogy a nemzet minden rétege megismerje őket és ne hagyja feledésbe menni. Mert ma céltudatosan és könnyen felismerhető tendenciával azt a jelszót bocsátották világgá, hogy hagyjunk fel „a meddő közjogi harcokkal”. Nem kell nagy fejtörés ahhoz, hogy ezzel csak a nemzet élő és igaz jogait akarják a feledés homályába burkolni és a nemzet figyelmét e kérdésekről elterelni.

Mert igenis vannak törvényeink, amelyek ismerik a magyar hadsereget, intézkednek és rendelkeznek a nemzeti haderőről. Az 1741. LXIII. t.-c. felállítja a

21,612 főből álló rendkívüli magyar haderőt, melyeknek még a tiszteit is a vármegyék nevezték ki. Ezen 6 gyalog és 2 lovas-ezredből álló hadsereget „exercitus hungaricus”-nak nevezték. III. Károly 1725-ben „militia nostra nationalis hungarica”-nak (magyar nemzeti katonaságunk) nevezi a magyar haderőt 1790-ben törvényjavaslat is készült, hogy Budán önálló magyar haditanács állítassék fel. Ez időben a magyar csapatokat a törvényeink „legiones hungariae”-nak nevezik. A magyar hadsereget mindig megkülönböztették az exercitus cesaris-tól (császári hadsereg.) A 40-es évekbeli törvények is megkülönböztetik a magyar ujoncokból alakított csapatokat. Ismételtén kimondták, hogy magyar ujoncok csak magyar csapatokhoz sorozhatók. Végül pedig az 1867. XII. t.-c. is, amelyből pedig leginkább szeretik kiolvasni a nemzetet jogfosztó magyarizációkat, kifejezetten említi a magyar hadsereget, mint az egész hadsereg kiegészítő részét.

Hogy ezen jogok a delegáció hadügyi vitájában mennyire érvényesültek, arról jobb nem beszélni. Komikusnak mondhatnók, ha nem lenne inkább tragikus, hogy a kormánypárti delegátusok közül az egy Windischgrätz herceg beszélt a nemzeti követelményekről. Annak a Windischgrätz hercegnek unokája, ki 48-ban a magyarok ellen vezette az osztrák hadsereget. Dicséretére legyen mondva a hercegnek, nem akadt példája a kormánypárti képviselők között. Szinte látnoki szemmel mutatott a rohamos léptekkel terjedő szocializmusra, amely már egyenesen követeli, hogy a nemzeti szellem a hadseregben nagyobb teret nyerjen. Valószínűnek tarthatjuk azonban, hogy Ausztria, mint mindenütt, úgy ezen a téren is elhárít egy gondolattal és a nemzeti szellem ápolásával a hadseregben majd csak akkor fog gondoskodni, a mikor a szocialista eszmék a hadsereget egészen át meg át fogják hatni.

Az osztrák érdekek és a hadsereg érdekeinek védelmére, szemben a nemzettel már több akadtak a magyar delegátusok közül. Ezek közül legjobban Heltai Ferenc, az oklándi kerület munkapárti képviselője tűnt ki, aki az augsburgi magyarok közé delegátusi beszéde után bátran beállhat nyolcadiknak. Legtanácsosabbnak tartja —

ugymond beszéde elején, hogy a nemzeti követelményeket elő sem hozza. Ellenben sajnálkozását fejezte ki, hogy a hadügyminiszter nem kér többet a hadsereg fejlesztésére.

Hogy vélekedjék ezek után a bécsi udvar a nemzet követelések komolyságáról, a mikor 1905-ben még késhegyig menő harcot hirdettek és ma ugyanazon nemzeti követelményekért csak Windischgrätz herceg emel szót? Még néhány ilyen képviselő, mint Heltai és akkor csakhamar következik a „bemasírozás Magyarországra”. Jövőre is választatok meg Heltait Oklánd vidéki székely atyafiak! ? . . . Gyönyörködjétek benne, a nagy hazafiban!

— Szolgálati szerződés felbontható-e? Minden szolgálati szerződés felbontható, ha csak ellenkezője kifejezetten ki nem köttetett. (Curia 457—910.)

— Felmondási idő. Magasabb tudományos képzettséggel (oklevéllel) bíró és nagyobb hatáskörrel felruházott alkalmazottak felmondási ideje egy év. (Curia 457—910.)

Jegyzők és tanítók megyebizottsági tagsága.

Lapunk október 20-iki számában behatóan foglalkoztunk a jegyzők és tanítók megyebizottsági tagságával kimutattuk, hogy a míg egyfelől állásuk exponáltságánál fogva elsősorban önmaguknak ártanak, másfelől kerékkötői a törvényhatósági szellem független megnyilatkozásának.

Hogy cikkünknek nem csupán pártikuláris okai voltak, illetve, hogy immár az egész ország érzi a mindenkori főispán személyétől, vagy helyesebben a főispáni állástól függő tisztviselőknek megyebizottsági tagságából származó helyzet visszasságát, mi sem jellemzi jobban, mint a csanádmezei állapot, mely szerint a hírlapoknak egybehangzó tudósítása szerint: „számos községi jegyző és tanító utasította vissza a jelöltséget, mivel nem akarja kitenni magát a választási eljárás kellemetlenségeinek.”

Ez a rövid tudósítás minden kommentárnál világosabban megmondja, hogy a nép már tisztán látja a régen folyó makhiációt s hogy azok, kik mások bőrének védelmére úgy szólván kinevezésszerűen kapták megyebizottsági mandátumaikat, most nem kérnek többé belőle: mert a saját bőrukei féltik.

Nálunk talán még nincs szükség félelemre. Mi úgy szeretnők hogy ne a félelem, hanem a jobb meggyőződés és a puritán hazafiság legyen tilalom fája: a félreállásnak.

Hogyan fokozhatjuk átlagterméseinket.

Az udvarhelyi vármegyei gazdasági egyesület október 25-iki közgyűlésén felolvastak egy indítványt, melynek beküldője azt javasolja, hogy az egyesület írjon fel és kérje meg a földmívelésügyi kormányt, hogy egy értelmesebb kiscgazdát tolmács kíséretében küldjön ki Németországba, hogy ott a helyszínen tanulmány tárgyává tegye azokat a módokat és gazdasági eljárásokat, melyek képessé teszik a németországi gazdákat arra, hogy silányabb talajon holdanként 18—20—22 mmázsás gabona termést érnek el akkor, midőn a jobb termőföldön gazdálkodó székely földmives, alig produkálhat 5—6 vagy 7 mmázsás átlagtermést.

Az indítvány, mint keresztülvihető javaslat, nem került tárgyalás alá. Nem lehet a minisztert olyan kérésekkel zavarni és olyan felesleges kiadásokra kényszeríteni, melynek reális eredménye úgy sem lenne s a mely fontos kérdés megoldására meg lehet találni a feleletet, a szemléltető példát idehaza, a mi határainkon belül is.

A magam részéről a haladó kor kedvező jelét látom abban, ha akad székely kiscgazda, kit aggodalommal tölt el az évenként ismétlődő alacsony átlagtermések szembetűnő csekély volta és töri a fejét azon, hogy mi módon lehetne ezen szomorú és közgazdasági szempontból feletté káros ténykörümenyen változtatni?

Ha javaslattevő székely atyánkfia, vizsgálja meg az 1908. és 1909. évi székely kirendeltségi barcasági tanulmányi kirándulásokra s ha emlékeztetőben feleleveníti az ott látottakat, hallottakat és tapasztaltakat, akkor önként reá fog jönni arra, hogy bizony-bizony, teljesen felesleges volna, valamely székely testvérünket külföldre cecókáztatni s az utazására pár ezer koronát elpocsékolni. Sokkal helyesebb, ha ezen pénzzel a kormány a jövő nyáron 50—60 gazdát ismét elküld olyan vidékre, ahol gazdaságilag sok hasznosat, sok jót és utánzásra méltó eljárásokat lehet látni és eltanulni.

A brassómezei szász parasztnál kint a mezőn, a bájos barcasági rónán, saját szemekkel láttuk azt, hogy a legutolsó földmives ember tagocskája is megadja azon átlagterméseket, mellyel a nagy németországi mezőgazdasági statisztika, méltán büszkélkedik s a mely ter-

más eredmények elérésére — nagyon helyesen — javaslattevő székely testvérünk is áhitozik

Azon csodás termelési eredmények, melyeket a művelt külföld előre haladottabb gazdái, az erdélyrészi szász-ság hangya szorgalmu földmivesei elérni képesek, egyedül és kizárólag a talaj okszerű — intenzív, vagyis jó megművelésének tulajdoníthatók.

Azon szomorú átlagtermések és szegényletes termelési eredmények pedig, melyek a székelylakta vidékek kisbirtokosai körében tapasztalhatók, a felületes talajművelésnek, a gazdasági szakértelem hiányának s a székely nép dologkerülésének tudandó be.

A míg a székely főleg fából készült tákolmánnyal szánt; a míg az ekét csak tenyérnyi mélységben járattja a földben; a míg elegendőnek tart ugyanazon földön esztendőnként csak egy szántást; s a míg csak 5—6 évi időközökben juttat a talajnak holmi silány szalmás trágyát: addig nem várhatunk kedvezőbb átlagterméseket s talán a gondviselés is hibát követne el, ha nekünk a mai tökéletlen talajművelési rendszer mellett, ugyanazon bőséget árasztaná, mint azon vidék népének a hol a lakosság évről évre következetesen — okszerűen — intenzíven — lelkiismeretesen, vagyis jól megműveli a földet.

Mikor a régóta tervezett vasuti hálózat teljes kiépítésével leszoktatjuk a székelyt a kóborlásról, eltereljük az utszéli korcsmák látogatásától és a fuvaros szekér mellől oda kényszerítjük a barázdához: akkor majd a létérti küzdelem kerlelhetetlen nyomása, reá vezeti őt is arra, hogy az eddig követett csapáson meg nem állhat s ha el nem akar a földszínéről végkép pusztulni, követnie kell azt a helyesebb gazdálkodási rendszert, a mely talpra állított népeket és országokat s a mely

rendszer vagyoni jóléthez juttatott egy olyan országrészt, a mely többszedságunkban terül el s a melynek bámulatos kultúrája tőlünk pár óra járásnyira bárki által megszemlélhető.

Szántsunk acélvasból készült jókével; szán'sunk évről-évre mélyebben; szántsunk többször és soha se mulasszuk el a tarlóbuktatást és az őszi mély szántást; trágyázzunk 4 évenként jól kezelt trágyával bőven; részesítsük vetéseinket jó ápolásban és akkor — ha a gondviselés megóv elemi csapástól — önként reá jövőnk arra, hogy a mi hegyes völgyes termőföldünk is, évről-évre fokozatosan emelkedve megadja azon terméseket, melyet műveltebb országok életrevalóbb polgárai már régi idők óta bőségesen élveznek.

Czirmes Bálint.

Gazdasági egyesületünk közgyűlése.

Vármegyénk gazdasági egyesülete őszi rendes közgyűlést e hó 25-én Dr Sebesi János alelnök vezetésével tartotta meg. Az elnöki megnyitó rendén bejelentette, hogy Ugron Ákos elnök — megrendült egészsége való hivatkozással — állásáról lemondott s habár a választmány közbelépésére visszavonta, újabb megbetegedése folytán, ismét bejelentette azt. Indítványára a közgyűlés Ugron Ákos volt elnöknek érdemei jegyzőkönyvileg elismertettek s az egyesület örökös tiszteletbeli elnökéül megválasztott.

Azután az elnökválasztás történt meg. E szerint a közgyűlés egyhangulag Gróf Haller János főispánt az egyesület elnökének választotta.

Hlatky Miklós titkár terjesztette elő a jövő évi munkatervet, melyet pontonként tárgyaltak és megállapították:

1. Hogy az egyesületi élet fejlesztése szempontjából a jövedelmeket fokozzák új tagok bevonásával, amelyet minél szélesebb körben eszközölnek.

2. Az egyesület üsző- és állattenyésztési alapjaiból Bárczy Gyula törzsgulyáját megszerzik s kedvezményes áron a tenyésztő gazdáknak eladják.

3. A szűzgulyát föntartják és fejlesztik.

4. Kenderáztatókat létesítenek a miniszteri kirendeltség közrevonásával.

5. A vármegyéből évenként kivitelre kerülő 50—60 vagon heremag jobb értékesítése céljából a miniszteri kirendeltség és a székely gazdák szövetkezete közreműködésével Székelykeresztúron heremag tisztító állomást létesítenek.

6. A székelykeresztúri vásártér kérdése megoldatván, a vasuti állomás közelében egy nagy szint és raktárt építenek, a bikakiállítás céljaira, valamint az előbb tervezett heremagtisztítás, esetleg komló és kukorica elhelyezésére.

7. Gazdasági előadásokat, eke és egyéb földmunkáló gép bemutatásokat tartanak.

8. A homoródi és udvarhelyi járásokba egy-egy mintagazdaság beállítását kérelmezik.

9. Az állatdíjazásokat föntartják és fejlesztik.

10. Háziipari, illetve fadaragó tanfolyamot létesítenek, lehetőleg a vármegyei iparfejlesztő bizottsággal karöltve.

11. Az egyesület támogatni fog minden oly más egyesületet, a mely a vármegyében egyes szociális gazdasági ág fejlesztésével foglalkozik.

12. Figyelemmel kísérik az országos gazdátársadalmi mozgalmakat; támogatják a székelyföldi kirendeltség munkáját; a vármegye, esetleg a földművelésügyi miniszter megkeresésére: szakvéleményt mondanak az egyesülethez intézett ügyekben.

A titkár széleskörű figyelemmel és gondossággal összeállított tervezetét egyhangulag elfogadta a közgyűlés.

Majd a jövő évi költségvetés került tárgyalásra. Ez 2945 K egyleti bevétellel szemben 15,771 K kiadásal állapított meg. A mutatkozó 12,771 K hiány fedezésére — az eddigi szokás szerint — a földművelésügyi minisztert és a székelyföldi kirendeltséget megkeresik. A hiányt 5460 K-val egy titkári és egy irodatiszti állás rendszeresítése emelte. A mennyiben a miniszter ehhez a kiadásokat nem engedélyezné, a jelen évi költségvetés tételei lesznek irányadók.

Az indítványok során kimondták, hogy kérvényt intéznek a képviselőházhoz a tagosítási törvénynek olyatén módosítása végett, hogy a gazdasági szakértők ajánlatára, egyes községekben a kénysztartagositás keresztülvihető legyen. E határozatot — pártolás végett — a vármegye törvényhatóságához is megküldik.

Az argentinai husbehozatal ellen felírnak a kormányhoz, ugyszintén a juh, sertés, baromfi tenyésztésének minél hathatósabb felkarolását szorgalmazzák, mivel ezekkel a husterelés rövidebb idő alatt növelhető.

A gazdasági egyesületek szövetségébe Gróf Haller János, Ugron Zol-

tán, Szent-Királyi Ferenc, Jeddy Tamás és Hlatky Miklós titkár küldettek ki képviselőikül.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Szabó István és Szabó Gábor felkérte, a közgyűlés véget ért.

Betűsoros jegyzéke

azon családoknak, amelyekre a Széki gróf Teleki nemzetség marosvásárhelyi levéltárában 1711—1867. évig hiteles leszármazási adatok őriztetnek. Összegejtötte: ifj. Biás István levéltáros. (Folytatás.)

Csáki (dévai), Csáki (keresztvári) gróf és nemes, Csáki, Csapai, Csapai (kolozsvári), Császari, Császka (leményi), Csató, Csedő, Cseh, Cseh (alsócsernátoni), Cseh (szentkatolnai), Csegezi, Csepregi, Cserei (nagyajtai), Cserényi, Cserényi (alsóbalázsfalvi), Csergő, Csernátoni, Csernátoni (alsócsernátoni), Csiki (fenyédi), Csikos, Csiszár, Csiszár (borberek), Csizmadia, Csoba (borbátvizi), Csókási, Csokmai, Csolnoki, Csolnokosi (csolnokosi), Csolti, Csoma, Csongrádi, Csongrády (gálóspeti), Csongvay, Csonka, Csonka, Csonka (pókai), Cornillon, Czákó, Czákó alias Szabó (nagyernyei), Czeglédi, Czente vagy Nyirő, másnép Borbély, Czíkó, Czirják, Czopelt, Czucz (bülgözdí).

Daczó, Dacz (sepsiszentgyörgyi), Daczó (sárdi), Dajka, Dali (magyarigényi), Dali, Danis (követesi), Daróczi, Dániel (gyergyócsomafalvi), Dániel, Daniel (vargyasi), Damokos (alsócsernátoni), Dávid, Daróczi (csüdötelki), Deák (iszlai), Deák, Deák (ilenczfalvi), Decsei (taraczközi), Decsei, Decani, Deső, Désfalvi (szászujfalvi), Dittiné (de Pivoda), Demjén, Demeter (muzsnai), Demeter, Demeter (bogyoni), Demény, Demeter (csikfalvi), Dénes, Desi, Désy, Dersi (felsőboldogasszonyfalvi), Diósi, Diószegi, Diószeghy (dési) báró és nemes, Dobszai, Dóczi, Dobai, Dobai (ilosvai), Dobai (dobai és kisdobai), Dobói, Dobolyi, Dohokai (dobokai), Dobokai, Dobra, Dolhai, Dombi, Dombi (ikafalvi), Dombrádi, Domokos báró, Domokos, Domokos (csikszenttamási), Dónáth, Dónáth (nyújtódi), Donáth (nagyajtai), Dósa, Dósa (makfalvi), Dósa (kibédi), Dujardin báró, Durus, Dul.

Ecsedi (zövényfalvi), Egyed, Egyedi, Egyedi (marosvásárhelyi), Elekes, Elekesi, Endes, Enyedi, Eperjesi, Eperjesi (szászvárosi), Eperjessy, Erdélyi, Erdélyi (sajtószentandrás), Erdőteleki, Erdőteleki (perecsényi), Erős, Érsek, Esterházy gróf.

Fábián, Fábián alias Lukács, Faragó, Farkas, Farkas (cserefalvi), Farkas (harasztkeréki), Farkas (mohai), Farkas (ölyvesi), Fazakas, Fejér, Fejér (kidei), Fejérvári, Fejszés (dobokai), Fekete, Fekete (fricsi), Fekete (nagykedei), Fekete (szabédi), Felszegi (domáldi), Felszegi (szászujfalvi), Felvinczi, Ferenczi, Ferenczi (magyarigényi), Ferenczi (medeséri), Fias, Fikker (abrubányai), Fileki, Finna (zabolai), Flistich, Fodor, Fodor (szőkefalvi), Fogarasi, Fogarasi (alvinczi), Foltá, Folthy, Fóris, Forrai, Forró, Forró (angyalosi), Földvári (tancsi) gróf és nemes, Fradnik, Fosztó, Fosztó (maroskoppándi), Fundáló, Füleki, Fülepi, Fülepi (vadadi), Fülöp, Füstös.

Gagyi, Gagyi (verespataki), Gazda, Gábor, Gábor, Gáborfy (tekerőpa-

Pusztulunk, veszünk! Halottak napján visszanezve az elmúlt év távlatába, megdöbbenünk attól az árnyaseregűtől, amely hosszú, végtelen rajvonalon tünt el az enyészet siri éjjelében...

Hetvenezer tudóvész magyar

temettünk el az elmúlt esztendőben. A tudóvész pusztító szellemének kaszája végigsuhogott a magyar föld fölött és rémes rendet vágott közöttünk.

Halottak szomorú napján hetvenezer olyan testvérünket siratjuk, akiknek nagyrészt megmenthettük volna az életnek, megtarthattunk volna magunknak és a sok ezer árnyarc most nem nézne ránk szemrehányóan az élet tulsó partjáról.

Már nyujtanánk utánuk a kezünket, de mindennek vége. Befejeztetett...

Azonban itt vannak az élők, az élve haldoklók, akik szintén belekerülnek a halál fekete könyvébe, ha idejekorán nem segítünk rajtuk. Ragadjuk meg hát lázas, segítségért nyujtott kezüket. A nemzetnek, a hazának, a társadalomnak, a családnak van szüksége rájuk.

Halottak napján föllobognak a szeretet kis mécslángjai és kivirulnak az emlékezés virágszájai a sirokon. Gyujtson minden gyászoló egy mécsessel kevesebbet, kössön a koszorújában egy szál virággal kevesebbet és ennek az ellobogó lángocskának, ennek az elhervadó virágszálnak értékét ajándékozza oda a halállal eljegyzett tudóbetegeknek.

Bánatos temetőjárók! Fájdalomban közös testvérek! Ne dobjátok el a hozzátok küldött befizetőlapot. Az élet könyvének egy kis lapja ez. Egy-egy név van ráírva láthatatlanul. Ki tudja melyik szívékhöz nőtt embertársunknak neve, amely néhaivá válik, ha nem segítünk rajta idejekorán.

Csak egy mécses! Csak egy virágszálat!

József kir. herceg szanatorium egyesület

Budapest, VII., Akácfa-utca 30. szám.

taki), Gál, Gál (hilibi), Gál (iszlai), Gál (szentgericzei), Gál (szentistváni), Gálfi, Gálfalvi (gálfalvi), Gálfalvi (harczói), Gáll, Gálna, Gáspár, Gelei, Gellér, Gellér alias Szabó, Gencsi (gencsi) Gencsi (lompéti), Gerendi, Gerendi (gerendi), Gerendási, Geréb, Geréb (árapataki), Gergely (iklódi), Gergely (kolosi), Gergelyfi, Gergőcs, Gergőcs, Gerhard, Gesenyi (füzesgyarmati), Gidófalvi, Gilyén (nagyenyedi), Gombos, Gombkötő alias Bálint, Gólya (menyői), Göcs, Göcs (kolozsvári), Gönczi, Grama, Gruzda, (széplaki), Guthi, Guthi (szécsi és szilágyszécsi) Gutti, Gyalay, Gyarmathy, Gyárfás, Gyárfás (feczfalvi), Gyenesi, Gyerőffy, György, György (hedi), Győrfi, Győrfi, Győrfi báró, Győrfi (iszlai), Gyujtó, Gyulai, Gyulay (hosszuteki), Gyulay (kövesdi), Gyulay (marosnémeti), gróf Gyulay (váradi), Gyulafy Gyulaffy (rátóti). (Folyt. köv.)

Színes képek.

Az anyóka gondja.

Egy vidéki ügyvéd irodájába 60—70 év körüli anyóka állt be, remegő kezeiben valami írásfelét szorongat.

— Mi a baj, néni? — kérde az ügyvéd, aki feltűnően fiatal és udvarias.

— Nem kívánok én semmit, tekintetős uram, csak a tekintetős ur ne kívánjon tőlem.

— Hát akkor minek jött?

— Hát emiatt, ni, — és ezzel az ügyvéd elé tartja a cédulát. — A szomszéd azt mondta, hogy a tekintetős ur küldte.

— Én, én! De nincs ezen más, mint hogy értesitem, hogy ügyvédi irodámat megnyitottam. Örülök, hogy megkapta.

— No én nem! Két éjszaka nem aludtam miatta.

És azzal az anyóka kitipegett.

HIREK.

MINDSZENTEK NAPJÁN.

A halottak már úgy is boldogok, Nem szenvednek, a szívék nem dobog, Nem érzik a szomorú valót...

Aki él — százszor siratni valóbb. Azért ha a temetőbe mentek, Virágot kapjanak, akik megpihentek, De ne sirassátok a már boldogokat, Könnyezték meg az — élő halottakat.

Péterfy Tamás.

— **A reformáció emléke.** A székelyudvarhelyi ref. főgimnázium okt. 31-én, hétfőn d. e. 11 órakor az intézet nagytermében reformáció-emlékünnepelelyt tart a következő programmal: 1. Erős várunk... előadja az énekkar. 2. Ima, Tartja Biró Sándor. 3. Emlék dal. Előadja a zenekar. 4. Ki volt Kálvin? Kozma Andor. 5. Alkalmi beszéd. Tartja Biró Sándor vallás tanár. 6. Isten dicsősége; Rák Károlytól. Előadja az énekkar. 7. A harangszó; Tompától. Szavalja Ördög Lajos VIII. o. t. 8. Vis a vis; Rák Károlytól. Előadja a zenekar. 9. Hymnus. Az ünnepélyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság.

— **A kultuszminiszter a középiskolai tanárok mozgalmáról.** Zichy János gróf kultuszminiszter nyilatkozott arról a tervről, hogy a tanárok szolgálati idejét fölemelik harmincöt évre, a heti óraszámot pedig

husz órára. Nyilatkozatában a miniszter a következőket mondotta:

— A harmincöt évi szolgálati időt kivülem álló tényezők követelik abból a célból, hogy a státuszrendezés alkalmából az állami szolgálatot egységesítsük. A többi tisztviselő szolgálati idejét leszállítjuk negyven évről harmincötöre, ugyanakkor a tanárokat fölemeljük harmincöt 35 évre. Ennek valami mélyreható gyakorlati jelentősége különben sem lesz; ez az intézkedés nem táplálhatja a tanári körök elégtelenségét. A heti óraszámok kettővel való gyarapítása még nem elhatározott dolog. Ebben a kérdésben mindenesetre meg kell hallgatnunk a gyakorlat embereinek véleményét.

— **Unitárius emlék ünnepély.** Az udvarhelyvidéki unitárius lelkész kör és Dávid Ferenc Egylet vallásalapítója: David Ferenc születése 400 éves fordulójára emlékezve Székelyudvarhelyt, folyó évi november 13 án (vasárnap) az unitárius templomban emlékünnepélyt rendez d. e. 11 órától kezdődőleg. Az ünnepélyen Kisgyörgy Sándor köri esperes imát mond; Horváth József ref. kántor énekszólót ad elő. Ürmösi József homoródszentpáli lelkész tartja az egyházi beszédet, míg Ajtai János homoródalmási lelkész elnöki megnyitója után, Demeter Dénes karácsonfalvi lelkész mond emlékbeszédet. Kádár Lajosné énekszólója után Rédiger Géza kénosi lelkész és Sándor Gergely lókodi lelkész szaval. Az egyes műsorszámok között a Székely Dalegylet énekel. Az ünnepély után társas-ebéd lesz azok részére, akik részvételi szándékukat november 10 ig a székelyudvarhelyi unitárius lelkész hivatalhoz bejelentik. Egy teríték ára 3 K

— **Maros-Vásárhely polgármesterének újabb sikere.** Dr Bernády György polgármester, aki Maros-Vásárhely városát újra teremtette, — mint értesülünk — újabban kijárta, hogy a „Hangya“ fiókját Nagynyedről városába helyezték. Maros-Vásárhely igazán hálás lehet Dr Bernádynak, aki — ugyszólva — semmiből varázsolt elő egy gyönyörű várost, mely mintául szolgálhat az egész országban. Vajha nekünk is lenne már egy Bernádynt, hogy a pótlódó nagyobb emelése nélkül városunkat fejlesztené...

— **Fogarason a gazdasszonyok** gyűlést tartottak, melyben megállapították a szárnyasok, husok és egyéb élelmiszer-cikkek árát s azt a piacra ki-függesztik. A kifüggesztett áron felül senkinek sem szabad vásárolni; ha az eladók áruikat nem adják, bojkottot léptetnek életbe.

— **Gyógyszer rőzsából.** Régebben igen sűrűn fordult elő a rőzsafőzet, mint gyógyszer, de már rég óta kiment a használatból. Újabban a berlini gyógyszerészeti kiállításon szerepelt egy rőzsából készített gyógyszer. A berlini kiállításon kiállított szer a rőzsa végső párlatából készült, a melyből tisztítás után pirulákat állítottak elő. Feltalálója meghülés ellen ajánlja.

— **Halotti imák, emlék- és temetési beszédek.** Közreadta Bod Károly ref. lelkész és nyug. tanár édes atyja emlékére. A 172 oldalas kötetben: Halotti imák, Emlék-beszédek és Temetési

beszédek vannak külön-külön csoportokban. A lélekemelő imák, magvas emlékbeszédek és megható temetési beszédek általános elismerésben részesültek. Míg a csekély készlet tart — kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **A homoród—oláhfalvi vasút.** A homoród—kőhalom—homoródalmás — szentegyházfalvi vasút engedélyezése: Schwarz Adolf esztergomi vállalkozó a műszaki előmunkákat elkészítette és jelenleg a szükséges hozzájárulások megszerzésén fáradozik. A vasút Nagyküküllő és Udvarhelyvármegyéket fogja összekötni.

— **Emléktábla egy lónak.** Nem mindennapi emléktábla látható a babolnai ménes uradalom állat-sírkertjében, a melyet egy a napokban kimúlt törzsmén számára csináltak. Az emléktábla felirata a következő: „Ó Baján. Apja: Ó-Baján. Anyja: Maneghie. Született 1880-ban Tell-El-Kelachban, Szíriában. Vásárolta: 1885-ben 6000 frankért. Törzsmén volt 25 évig. Származott utána 312 csikó. Ebből 112 országos fedező mén, 50 anyakanca. Kimúlt 1910-ben.“ Igazán tekintélyes szám: 312 csikó — 30 év alatt.

— **Táncanfolyam.** Ritka alkalom és Székelyudvarhelyen az első, hogy nő legyen a táncanító. A napokban érkezett városunkba Marosvásárhelyről Friedmann Janka okleveles balett táncanító, hogy hat hétig te jédő táncanfolyamát megkezdje. Erdély valamennyi nagyobb városában tanított és mindenütt a legnagyobb sikerrel. A tanfolyam november hó 2-án veszi kezdetét a reáliskola tornatermében. A hat heti tanfolyam alatt a növendékeket tanítja az összes modern táncokon kívül az eredeti francia és esztétikai illem és testi ügyességre is. Kívánatra külön borszon órákat is ad egyes családoknál. Beiratkozni lehet egész nap Petőfi-utca 27 sz. lakasan Remeljük, hogy városunk intelligens közönsége e ritka, kedvező alkalmat nem fogja mellőzni.

* A székelyek alkotmányának története.

különösen a XVI. és XVII. században. Irta: Dr Konnerth János. Németből fordította: Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kötetben a székelyek ösfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a dultó vagy szolgabíró (székbiro), a főkirálybíró, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy notáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely támad, Székely bánja vára 1562, A darabontok, A két első rend helyzete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadi terhek felosztását a rendek között, mustárk vagy hadi szemléket, a prásidum vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadi adót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sónordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **Küldöttség a fődmivelügyi miniszterrel.** Az Erdélyi-jellegű magyarság szarvasmarhát tenyésztők egyesületének küldöttsége tiszteltet a minap Serényi Béla gróf földmivelügyi miniszternél. A küldöttséget Jósika Gábor báró elnök vezette.

Tagjai Bethlen István gróf, Sperker Ferenc, Bánffy Ernő báró, Gyárfás Endre, Csontos Miklós, Szász István, Koós Mihály, Czirmes Bálint, Hreb-lay László voltak. Jósika Gábor báró ismertette a miniszter előtt az új egyesület célját és leendő eszközeit. Hangoztatta, hogy az ujonnan szervezett alakulat a nyugati fajták ellen irányuló akciót nem jelent, hanem annak célja tisztán a magyar erdélyi-fajta szarvasmarha fejlesztése, nemesítése és különféle irányban való kiterjesztése. Serényi Béla miniszter válaszában kieemelte, hogy ő egyáltalán nem elfogult a fajták tekintetében s szívesen támogat minden olyan törekvést, a melyet a gazdaság közönség saját érdekeire hasznosnak lát. Az egyesülettel szemben a legmesszebb menő támogatását helyezi kilátásba.

— **A postatakarékpénztár új érdekeltsége.** A m. kir. postatakarékpénztár giroforgalmát belgiumra is kiterjesztette. A postatakarékpénztár és a belga posta- és vasutügyi miniszterium között ugyanis egyezség jött létre, mely szerint a postatakarékpénztár, illetve a belga nemzeti bank (Banque Nationale de Belgique) számlatulajdonosai nov. 1-től kezdve számláikra kölcsönös átutalásokat teljesíthetnek. Belgiumban még nincs ugyan postatakarékpénztári csek- és giroforgalom bevezetve, de ezt a szerepet a nemzeti bank látja el, minél fogva ennek közvetítésével a magyar postatakarékpénztár giroforgalma most már Belgiumra is kiterjesztetett.

— **Nincs vállalkozó!** A héjasfalva—csikgyimesi áll. közut 36—37 km. szakaszán, Székelyudvarhely város belterületén levő ugynevezett Kőkeresztter szabályozási, illetve utépítési és a 92. sz. Vargapatak-hid átalakítási munkáira a székelyudvarhelyi államépítészeti hivatalban minap másodízben tartott árlejtés: ajánlattevők hiányában eredménytelen maradt. Vajjon ennek mi az oka!? Ki mondja meg?

— **Ecetkészítés.** Az ecetessé vált borból nem válik mindig erős, savanyu ecet. Az ecetsav borszeszből, ez pedig cukorból alakul át. Ha a gyümölcs, szőlő vagy bor nem bír elég cukortartalommal, erjedéskor kevés borszesz képződik és ebből következőképpen kevés ecetsav is. A régi, egyszerű ecetkészítés, melyet most is használnak, abból áll, hogy nyitott ecettel savanyított hordókba bort töltöttek, mely 24—27 foknál megecsesedett. Ha egészen savanyu lett, a felét leöntöttek róla és újra megtöltöttek savanykás vagy hozzávaló borral.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

Cz. B. Szk. A cikkelyt köszönettel vettük. Jövőre csakis tentával írott kéziratot kérünk, mivel az íróknál irt dolgozatokat — szabályok szerint — szedőink nem kötelesek kiszadni.

Munkatársainkat arra kérjük, hogy az egyes eseményekről lapunkat minél gyorsabban és gyakrabban értesíteni sziveskedjenek.

P. T. Bp. Köszönjük, hogy ránk gondoltál. Mäskor is szívesen látunk. Székely testvéri üdvözlöt!

5403—1910. évi. szám.

Hirdetmény.

Székelymúzsna községre nézve az 1892. évi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvekbe való bejegyzése és a telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén, ez azzal a felszólítással tétetik közzé:

1., hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t. c. 15. és 17. §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII. t. c. 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. t. c. 15. §-a pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889. XXXVIII. t. c. 7. §-a és az 1891. XVI. t. c. 15. §-b. pontja alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis 1911. évi május hó 10. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtják be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat;

2., hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. t. c. 16. és 18. §-ainak eseteiben — ideértve az utóbbi §-nak az 1889. XXXVIII. t. c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1911. évi május hó 10. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe vételre nem fog;

3., hogy mindazok, akik az első és második pontban körülírt eseteken kívül az 1892. XXIX. t. c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogokat bármely irányban sértve vélik — ideértve azokat is akik tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. t. c. 16 §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják — e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagyis 1911. évi május 10. napjáig bezárólag nyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmúltán az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján s csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személynek jogának sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adták át, hogy amennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtának az eredetiek a t. c. hatóságánál átvehetik.

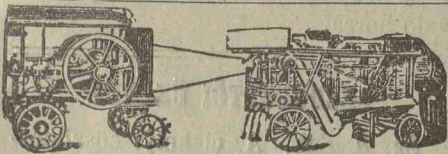
A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Okland, 1910. évi október 15.

Kelemen Kálmán s. k. kir. albiró.

A kiadmány hitelű:

T Deutsch Károly kir. t. c. vezető.

LEGUJABB

rendszerű motorcséplőkészletek, továbbá a legjobb benzín-, nyersolaj és szivógázmotorok, valamint teljes malomberendezések legolcsóbban

Trebtsch Gyula

motortelepén Budapest, VI. Eötvös-ut 42. kaphatók.

Teljes jótállás! Könnyű részletfizetés! Árjegyzék ingyen!

E jöhrű cég motorai könnyű kezelésük és nagy erőfejlesztésük folytán az egész országban nagy elterjedésnek és közkelettségnek örvendenek.

ÓRIÁSI szövet- és selyemvásár!

Weiner Mátyás

női divatházában

Budapest, VI., Andrassy-ut 3. sz.

Őszi és 1911. évi divatújítások.

Legjobb minőség! Legolcsóbb árak!

Kérje minden hölgy saját érdekében nagy mintagyűjteményemet, mely a legszebb szövetek, mosó- és konyhai szövetek és selymek óriási választékát mutatja be. Mintagyűjteményemet ingyen és bérmentve küldöm, ha kéri tőlem és megírja, hogy olcsó vagy finomabb szövetből óhajt-e mintákat? A nagy rakárak közül a következő reklám-cikket említem fel, amelyek eladásra kerülnek; u. m.

Legjobb minőségű Tennis-flanell méterje — 17½ — 19½ kr. és feljebb
Velour-flanell, vastag minőség, méterje — 25 — 35 kr. és feljebb
Angol flanell, remek minták, méterje 29 — 35 kr. és feljebb

120 cm. széles divatszövetű kangarn méterje — 49 — 58 kr. és feljebb
120 cm. széles jó minőségű női posztó minden színben méterje 55 kr. és feljebb
120 cm. széles angol divatfelme minden színben 65, 75, 98 kr. és feljebb
Jó minőségű ruhaharsony minden színben, méterje 65 és 85 kr. és feljebb
Pongis-selyem minden színben, méterje — — — 68 kr. és feljebb
Taffota-selyem minden színben, méterje — — — 85 kr. és feljebb
Csikos blouse-selyem minden színben, méterje — — — 8 kr. és feljebb
Motree mosó-selyem alsószoknyának és finom ruhaharsonyok mindegyikében 75 kr. Nagy választék francia és angol kosztumeikben, csipke, ruhadísz, fűtől és mindennemű női pipere-cikkben.

Siessen tehát, hogy mintakérését idejében megkapja! — 20 koronán felül megrendeléseket bérmentve szállítok.

Karambol-tekeasztal

(Billiard) márványlappal teljes felszereléssel eladó. Hol? Megmondja a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala.

Stoch Cognac gyógyszer

Garantált valódi borpárlat. Főzése a legszigorúbb ellenőrzés mellett történik.

Gamis és Stoch

Barcola.

A töltés és dugaszolás Bécsben a cs. kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás bélyegzőjével van ellátva.

Mindenütt kapható.

Hamisítástól védve van.

KÖHÖGÉS

rekedség, hurut és nyálkás-ság, görcs és hőhurut ellen ne legyenek semmi egye-
: : : bet, mint csakis a : : :

KAISER-féle

mell-karamellákat a „három fenyővel”

5900

közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány orvosok és magánorvosoktól a biztos eredményt igazolják. Csomagban 20 és 40 f-ért. Dobozban kapható 6 f-ért. Kapható gyógyszerárak és drogériákban, valamint Zsetkey János gyógyszerésznél Homoródszt.-márton községben

Korosabb intelligens magyar leányt, ki a főzésben, varrásban és könnyű házi teendőiben jártas, kedvező feltételek mellett elfogad: Oberth József gyógyszerész Medgyes.

Eladó ház Kossuth-u. 25. Értékezni lehet Löblnél.

Finom hegedű-hurok, hegedűk, hegedűvonók és felszerelések épen most érkeztek Betegh Pál papír-, írósz- és zenén ükereskedésébe.

REFORMÁTUS

***** DISZES *****

IMAKÖNYVEK

NAGY VÁLASZTÉK-
BANKAPHATÓK

BETEGH PÁL

KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN
SZÉKELY-UDVARHELYT

Gyermekjáték
a Schicht szappannal való mosás, mert egyezzen tiszt és fehérít is, s meglakart minden fáradságot és megerőltetést!

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagy kereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiónak bizonyított háziszser, mely már több mint 37 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernél bizonyított közhívnél, csúszl és meghűléseknél, bedörzsölésképpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter özégjegyzéssel ellátott dobozban van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerár az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

HAT ÉS FÉL MILLIÓ vagyon és százhuszezer fizesítő tagja, négy százat meghaladó fiók-pénztára és közel 200 tagesoportja van a Magyarországi Munkások Rokkant és Nyugdíj Egy letének (Budapest, VIII. József-u. 23.) A magyar állam évi 5000 K-ával segélyez. — Mindenki tagja lehet 20, 24 vagy 30 filléres heti tagsági illeték mellett, a mely-lyel szemben tíz év mulva, rokantság esete-
tén, évi 424 K 50 f, 509 K 60 f vagy 618 K 80 f állandó segélyt, 40 év mulva pedig évi 624 K. 728 K vagy 884 K nyugdíjat biztosít. Ezekon kívül számos elő-
ségi vannak. Bővebb tá-jékoztatás Székelyudvar-helyt az állami elemi is-kola helyiségében havon-ként kétszer, az ELSŐ és HARMADIK vasárnap d. u. 2—3 óra között sze-rezhető. BEIRATKOZÁS ugyanezenkor van.

HÁROM VILÁGNYELVET

ANGOL NYELVTAN AMERIKAI MÓD-
SZERÉVEL
NYELVTAN MAGYAR NYELVRE ÁTAL-
LÓZTATÓ
D'GERMANUS GLAUFATZKO H.
KELETI AKAD. TANÁR. TUD. EGYET. LECTOR.

FRANCOIS SCHIDLOFF
NYELVTAN
MAGYAR NYELVRE ÁTAL-
LÓZTATÓ
D'HONTI REZSŐ
KERESK. ISK. TANÁR.

NEMET NYELVTAN
LATIN (MAGYAR) BETUNKEL
SZEDVE (MAGYAROK) REZSŐ
ÁTAL-
LÓZTATÓ
ALTAI REZSŐ TANÁR.

INGYEN

KÜLD RÉSZLETES ISMERTETŐ PROSPECTUST
Betegh Pál
könyvkereskedése
Székelyudvarhelyt.

Betegh Pál villam-moteros könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt.